

Romy Van Rickstal

MSc, PhD

Romy.Van.Rickstal@vub.be

? Dementiecoaches in Vlaanderen ?

Dementiecongres over psychosociaal onderzoek en preventie

Mechelen, 18 september 2025

Fluctuerende ondersteuningsnoden -> zorgverlening: continuïteit

Reactief - proactief - preventief

Geen sluitend antwoord omtrent hoe, wél een aantal belangrijke aanwijzingen

Langdurige ondersteuning door eenzelfde persoon, die competent is op vlak van dementie, goed zicht heeft op het hulpverleningslandschap en die op een laagdrempelige manier bereikbaar is, lijkt aangewezen strategie.

Welke noden bestaan er?

Welbepaalde, gekende problemen binnen een dementietraject

Noden evolueren mee

Personen met dementie (pwd):

Onvervulde behoeften

Mantelzorgers (mzs):

Emotionele noden

Grote onvervulde behoefte naar informatie – onzekerheid

Bepaalde tendens in welke mzs hoogste noden ervaren

Mogelijk verminderd welzijn & verslechterde gezondheid

Suggestie geopperd: vroege identificatie van noden

Complexe noden - doorheen langdurig en grillig ziekte-traject –
opvolgen, oplossen of zelfs vermijden

<-> toegankelijkheid van zorg

Delphi studie Actifcare project (*access to timely formal care*),

- Nederland, Duitsland, UK, Zweden, Noorwegen, Ierland, Portugal & Italië
- Professionals, PWD & MZs
- Eensgezindheid: de toegang tot dementiezorg kan verbeterd worden door centrale contactpersoon

A. RECOMMENDATIONS TO ENHANCE ACCESS

Recommendations that can enhance access to services directly

1. People with dementia and their carer/family should have a named contact person

The contact person may be the general practitioner, a case manager, or someone working inside the care system. The contact person may also be part of a team specialising in dementia.

The contact person should:

- 1.1 be trained in dementia and person-centred care, which implies focusing on the perspective, needs and wishes of the person with dementia**
- 1.2 have sound knowledge of the available dementia services**
- 1.3 be easy to reach**
- 1.4 cooperate closely with the primary care clinics and hospitals (inpatient and outpatient units) in their area to arrange the services people need at home**

Janne Røsvik et al. (2021)

Development of best practice recommendations to enhance access to and use of formal community care services for people with dementia in Europe: a Delphi process conducted by the Actifcare project, Aging & Mental Health, 25:12, 2298-2309, DOI: 10.1080/13607863.2020.1822286

We hebben bewerkstelligd dat er nood is aan:

- Langdurige zorg,
- Een vertrouwensrelatie,
- Iemand met een grote kennis & kunde aangaande dementie en het hulpverleningslandschap...

Continuïteitsmodellen

Een tweeledig doel:

- Levenskwaliteit en welbevinden
- Maatschappelijk doel

Eén persoon die verschillende zaken in de gaten houdt:

- de ontwikkeling/ de voortgang van de dementie
- of de mz zich staande kan houden
- hoe het formele en het informele netwerk best wordt ingeschakeld

Van bij de start van het dementietraject

Meest succesvolle interventies

- Psycho-educatie en/of
- Psychotherapeutische interventies
- Meerdere stressoren
- Aan te passen aan individuele behoeften
- Hoge intensiteit van ondersteuning

COMPAS studie:

Minder behoeften ontwikkelen bij personen met CM dan zij met dementiecare as usual: preventie

Van Mierlo et al. (2016). Implementatie en (kosten-)effectiviteit van casemanagement voor mensen met dementie en hun mantelzorgers: resultaten van de COMPAS-studie. Tijdschrift voor gerontologie en geriatrie.

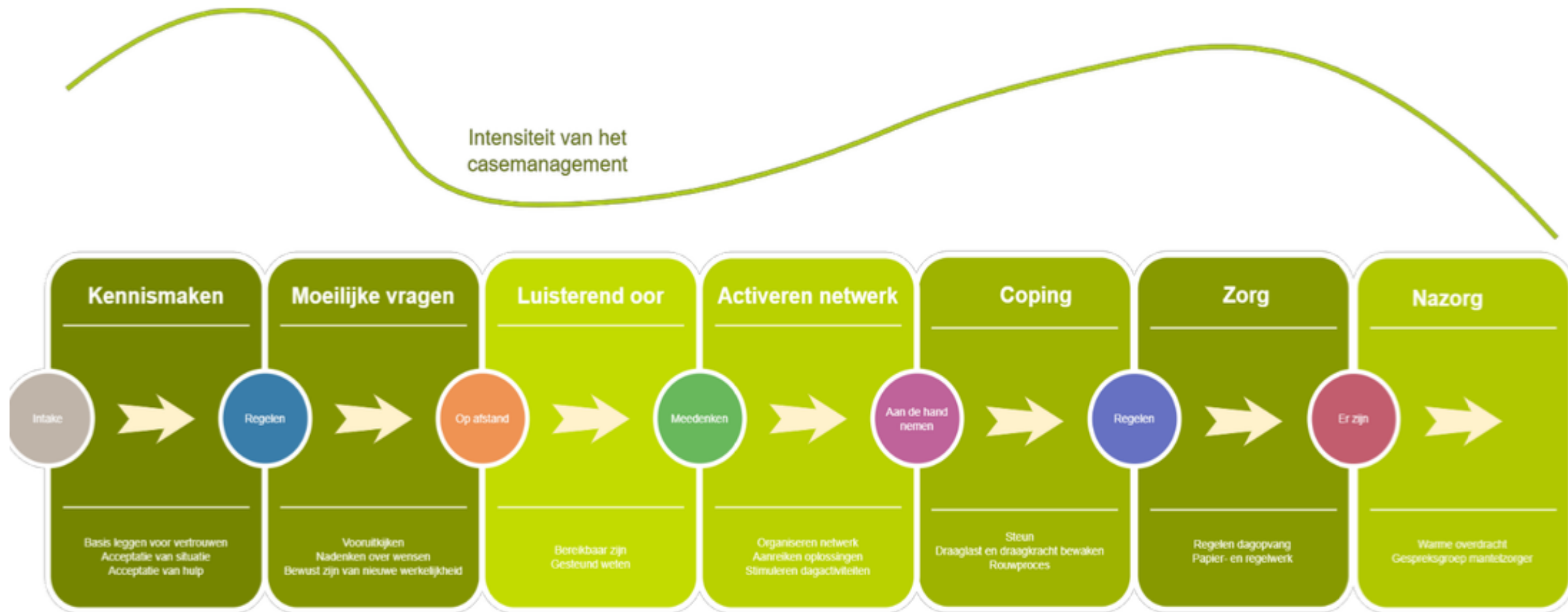
Geïntegreerd zorgmodel
Vermoeden van dementie
+/- Preventief

vs.

Netwerkmodel
Na diagnose
+/- Reactief

Effect?

Van Mierlo et al. (2016). Implementatie en (kosten-)effectiviteit van casemanagement voor mensen met dementie en hun mantelzorgers: resultaten van de COMPAS-studie. Tijdschrift voor gerontologie en geriatrie.

Ruimte voor zorg: business case casemanagement dementia. Henk Nouws voor Alzheimer Nederland. Augustus 2023.

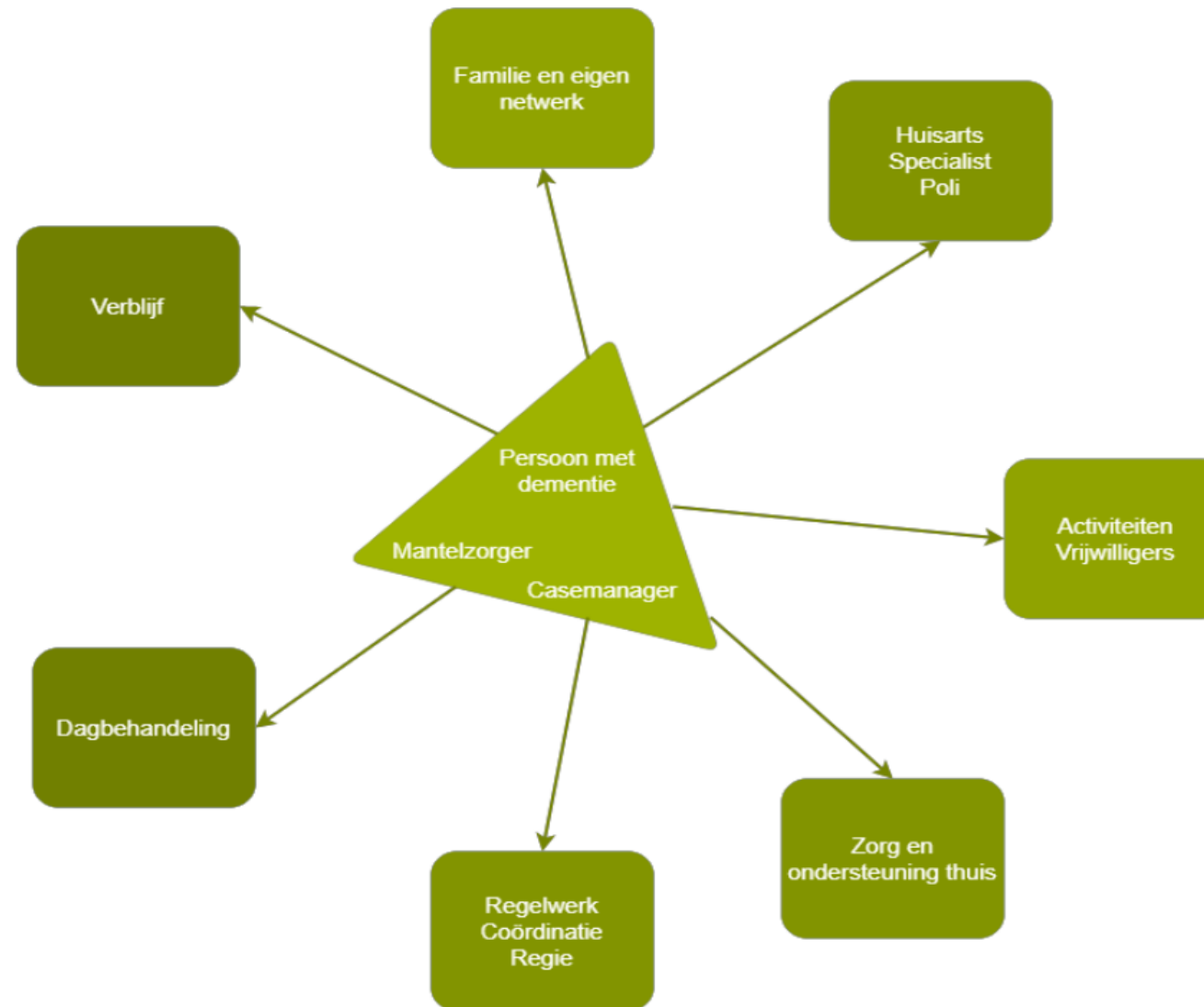
Algemeen:

Continuïteitsmodel is geen rechtlijnig proces dat 'simpel start en complex eindigt'

Wel 'vinger aan de pols'

Spilfiguur:

- Goede kennis en vaardigheden op medisch, sociaal en psychisch vlak omtrent dementie,
- Doorgedreven kennis van de sociale kaart en het zorgnetwerk
- Weet op het goede moment verbindingen te leggen in zowel het formele als informele zorgnetwerk

Ruimte voor zorg: business case casemanagement dementie. Henk Nouws voor Alzheimer Nederland. Augustus 2023.

Care Eco System US:

- Care navigator (zorgnavigator)
- Aparte functie, binnen een team met een verpleegkundige, een maatschappelijk werker en een apotheker
- Centraal: het laagdrempelige, herhaaldelijke contact met de PWD en de MZ
- In staat om snel te schakelen

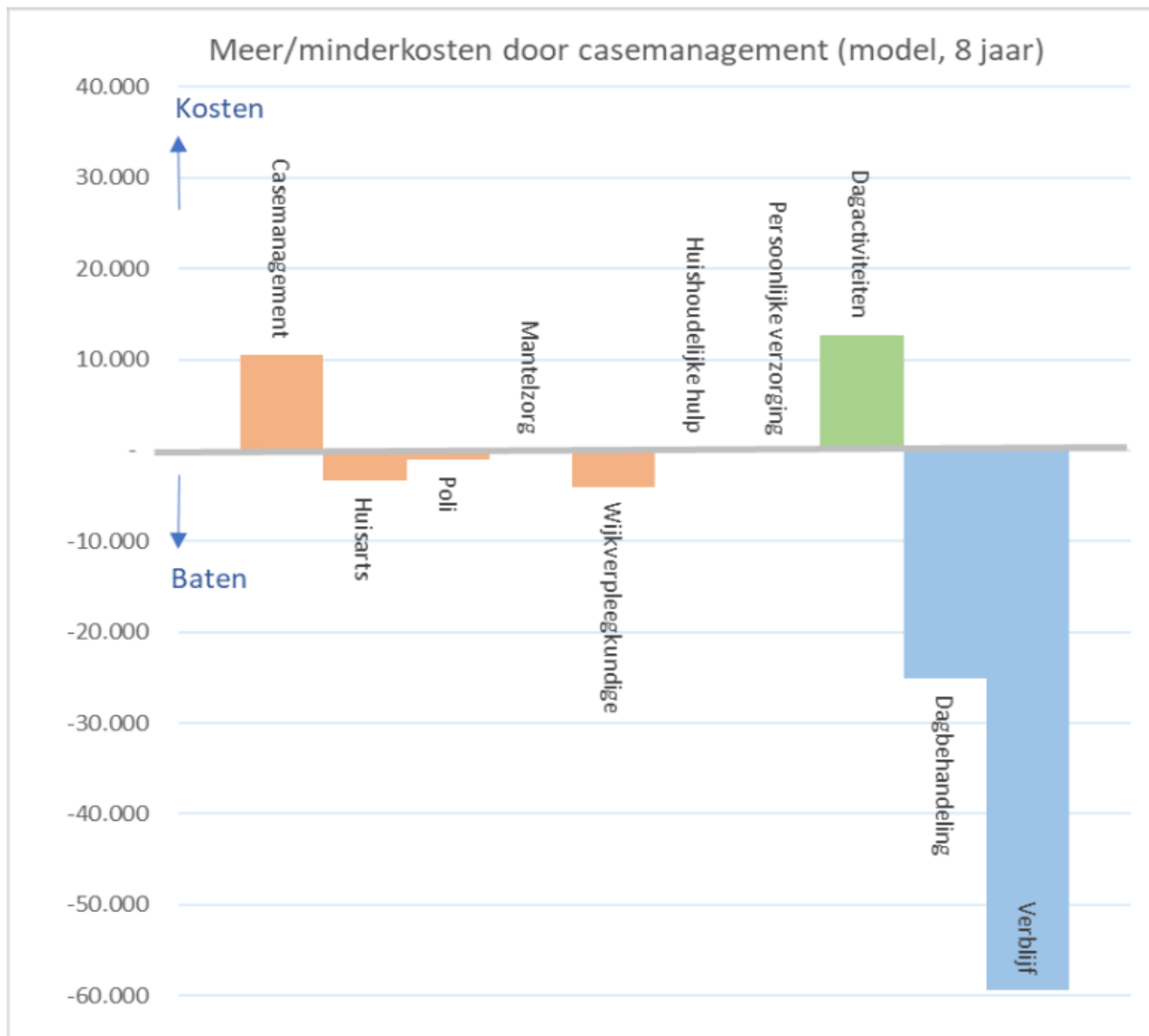
FOTON Expertisecentrum dementie (Brugge)

- Langdurige, gepersonaliseerde & laagdrempelige begeleiding
- Praktijk van Foton: gedachtegoed van continuïteit in zorg sijpelt sterk door
- Luisterend oor bieden, makkelijk bereikbaar zijn, hun cliënten en de ruimere familie vaak erg goed en lang kennen,
En dit in combinatie met een zeer grote expertise

In hoeverre worden de doelstellingen behaald?

Kanttekeningen:

- Nood aan meer onderzoek!
- Generaliseren van bevindingen

Ruimte voor zorg: business case
casemanagement dementie.
Henk Nouws voor Alzheimer
Nederland. Augustus 2023.

Belangrijkste bevindingen panelonderzoek waardering casemanager dementie – Mensen met dementie

De helft van de mensen met dementie heeft een casemanager dementie.

- Onder hen zouden 7 op de 10 hun casemanager aanraden aan hun omgeving (71%).
- De casemanager wordt door bijna iedereen goed vertrouwd. 5 op de 6 vertrouwen hun casemanager meestal tot altijd (86%).
- Ongeveer 6 op de 10 mensen met dementie zouden niet zonder hun casemanager kunnen (62%).

Onder hen met een casemanager, is deze de meest genoemde persoon waarbij men terecht kan voor:

- Vragen over dementie (57%).
- Hulp bij het organiseren van zorg (67%).
- Vragen over hoe zij moeten omgaan met hun dementie (57%).

Net als de mantelzorgers, zien de mensen met dementie de casemanager vooral als een luisterend oor (67%) die hen hulp biedt bij meer praktische zaken zoals het aanvragen van indicaties en het inschakelen van ondersteuning (beide 38%).

- Mensen zonder een casemanager dementie zoeken voor hulp vaker vrienden, kennissen en de huisarts op.
- Tot slot lijkt de casemanager ook bij te dragen aan een gevoel van ondersteund worden. Mensen met dementie die onder begeleiding van een casemanager staan, lijken zich vaker voldoende ondersteund te voelen dan zij zonder een casemanager (81% vs. 63%).

Alzheimer Nederland:
Casemanager als positieve
ondersteuner bij dementie;
Resultaten van een onderzoek
onder mantelzorgers en mensen
met dementie. April 2023.

Belangrijkste bevindingen panelonderzoek waardering casemanager demen- tie - Mantelzorgers

8 op de 10 mantelzorgers hebben een casemanager dementie.

- Onder hen zou 79% hun casemanager aanraden aan hun omgeving.
- 8 op de 10 mantelzorgers zouden niet zonder hun casemanager kunnen (81%).
- Ook wordt de casemanager goed vertrouwd. 86% vertrouwt meestal tot altijd in de deskundigheid van hun casemanager.

Voor 84% van de mantelzorgers komt de ondersteuning van de casemanager precies op tijd. Voor niemand komt deze te laat.

De casemanager is dé persoon voor hulp bij alle praktische zaken. Dat blijkt uit de onderstaande resultaten:

- Bijna 9 op de 10 mantelzorgers met een casemanager gaan naar de casemanager voor vragen rondom dementie (88%).
- 8 op de 10 mantelzorgers met een casemanager spreken de casemanager aan voor hulp bij het organiseren van zorg en ondersteuning voor hun naaste (80%).
- 6 op de 10 mantelzorgers met een casemanager stellen hun vragen over het omgaan met hun naaste met dementie aan de casemanager (62%).

Alzheimer Nederland:
Casemanager als positieve
ondersteuner bij dementie;
Resultaten van een
onderzoek onder
mantelzorgers en mensen
met dementie. April 2023.

COMPAS (NL)

Collaborative Dementia Care for Patients and Caregivers Study

- Deelnemers in groep van gebruikelijke zorg ontwikkelen meer behoeften
- Levenskwaliteit mantelzorger verbetert (*geïntegreerde zorgmodel*)

Van Mierlo et al. (2016). Implementatie en (kosten-)effectiviteit van casemanagement voor mensen met dementie en hun mantelzorgers: resultaten van de COMPAS-studie. Tijdschrift voor gerontologie en geriatrie.

Care Eco System (US)

Ondersteuning door care navigator als supplementair:

- Verbeterde QoL
- Verminderde bezoeken aan spoedafdeling
- Verminderde depressie mantelzorgers
- Verminderde draaglast mantelzorgers

Possin et al. (2019). Effect of Collaborative Dementia Care via Telephone and Internet on Quality of Life, Caregiver Well-being, and Health Care Use: The Care Ecosystem Randomized Clinical Trial. JAMA Internal Medicine.

België - IFP Geïntegreerde zorg (oktober 2023)

Wanneer?

Zorg- en welzijnscoördinator:

“**Vergoedbare** zorg- en welzijnscoördinatie is nodig **wanneer de persoon of diens informele context het takenpakket van zorg- en welzijnscoördinatie niet kan of wenst op te nemen** maar dit wel noodzakelijk is voor het leveren van een kwaliteitsvolle zorg. Dat is ook het geval wanneer een eerder complexe situatie zich voordoet en een zorg- en ondersteuningsplan opgesteld is of moet opgesteld worden en bijkomende coördinerende taken moeten worden opgenomen.”

Casemanager:

“Om effectief te kunnen fungeren als hulplijn en aanspreekpunt extern aan het interdisciplinaire team, **kan** de casemanager **in bepaalde gevallen** (vb. eerder complexe gevallen) zeer **vroeg** in het proces aangesteld worden, bijvoorbeeld voor het initiëren van zorg- en welzijnscoördinatie of voor het bieden van extra ondersteuning in geval van **complexe zaken**, d.w.z. dat hij/zij niet pas erbij gehaald wordt als er zaken fout lopen.”

Hoe lang?

Zorg- en welzijnscoördinator:

“Duurtijd: zolang de situatie een vergoedbare zorg- of hulpverlener nodig heeft die de situatie coördineert, met periodieke herbeoordelingen. ”

Casemanager:

“De casemanager werkt maximaal toe naar empowerment van de persoon en de zelfstandigheid van het zorgteam, zodat de tijdelijkheid gevrijwaard wordt.”

“Duurtijd: zo lang als nodig, zo kort als mogelijk. ”

Reactieve benadering?

Eén enkele actie vs. een hele reeks van langdurige strategieën

Conform WHO

Ter harte nemen van huidige evidentie & aanbevelingen

Ruimte voor verbetering

Fluctuerende ondersteuningsnoden -> zorgverlening: continuïteit

Reactief - proactief - preventief

Langdurige ondersteuning door eenzelfde persoon, die competent is op vlak van dementie, goed zicht heeft op het hulpverleningslandschap en die op een laagdrempelige manier bereikbaar is, lijkt aangewezen strategie.

Nood aan bijkomend onderzoek

Hartelijk dank!

Romy Van Rickstal

Romy.Van.Rickstal@vub.be

Lieve Van den Block

Lieve.Van.Den.Block@vub.be

Met bijzondere dank aan de consultants van Foton ECD Brugge en hun cliënten.
Evenzeer dank aan Joni Gilissen, Charless Dupont, Jan Steyaert en Jurn Verschraegen.